

Morfologia.

—Descripció

L'assignatura de MORFOLOGIA, concebuda amb un caràcter teòric-pràctic, és considerada de Formació Bàsica i s'inclou dins del bloc de l'àrea de LLENGUATGES. L'assignatura s'orienta cap a l'estudi i l'experimentació perceptiva, expressiva i comunicativa dels elements bàsics vinculats als llenguatges de la creació plàstica-visual (espai, llum, forma, color, moviment, etc).

La forma s'estudia des de molts àmbits del coneixement, de la lingüística a la biologia, de la música a les arts. El camp que l'estudia és la morfologia (del grec μορφή-, morph ['forma'] +λογία logia ['estudi']).

Aquesta assignatura parteix d'aquesta definició per transformar-se en un gimnàs de la forma, on treballarem les eines perceptives (vista, tacte, gust, etc.) per tal de provocar l'acció (mans, eines, cos, etc.). Saltant del àmbit més teòric al més pràctic, farem gimnàstiques per tal de conèixer tant la diversitat com les singularitats dels diferents llenguatges expressius i creatius.

—Contingut.

Espai pensat a través de dos eixos que vertebrin i al mateix temps dibuixen un espai ampli, còmode i obert, amb la funció d'ampliar i expandir la aprehensió del món que ens envolta a través del estudi de la forma, de la percepció a la creació, recerca o anàlisis.

Aquesta assignatura és una benvinguda al món de la forma, de la matèria, de la mans i les eines, dels tallers. Del poder que es genera al extreure recursos (conceptual/digital) al món matèric (matèria/bits). Entrenar la connexió entre mà i cap, entre percepció i acció.

Eix material

pensar amb les mans

La paraula forma accepta múltiples definicions, tot i que totes comparteixen un concepte comú, relacionat amb el "com". La matèria té un poder morfogenètic per sí mateixa, té uns llenguatges propis, té una "forma" pròpia; que es pot pervertir però abans s'ha de conèixer a fons.

Del com és al com està fet, hi pot haver una gran distància o ser molt pròximes, el llenguatge succeïx en aquest espai, on entren en sintonia la matèria, les eines i els processos emprats per transformar-la, ja sigui seguint un llenguatge intern del materials o proposant altres morfologies explorant nous espais morfològics.

L'assignatura és l'espai dels tallers, aprendre a incorporar noves tecnologies als processos creatius implica entrar als tallers, relacionar-se amb les eines, i generar diàlegs entre materials i processos.

Codi: 200747

Crèdits: 6 ects

Matèria: Expressió Artística

Caràcter: Formació Bàsica

Curs: Primer

Semestre: Anual

Hores de dedicació: 150 hores

Hores lectives: 108 hores

Hores Autònomes: 42 hores

Coordinador/a: Pep Tornabell

Equip docent:

María Jiménez

Silvia Puig

Pep Tornabell

Idioma: Català & Castellà

ESCOLA MASSANA

Centre d'Art i Disseny

Adscrit a la **UAB**

Consorci d'Educació
de Barcelona
Generalitat de Catalunya
Ajuntament de Barcelona

Eix conceptual *el pensament de la forma*

Treballar amb la matèria implica un doble procés de percepció tant sensorial com emocional i acció. Un dels principals objectius d'aquesta matèria és ampliar aquesta percepció de la forma, comprendre que llegim el món amb moltes "eines pròpies" i que aquestes estan entrenades per uns entorns socials. Que treballar la forma implica actuar en aquests àmbits, de la percepció i l'acció, com veiem el món i com hi volem interactuar. Les estratègies de fabricació i producció, els objectius i funcions del què fem, són presents en la forma de tota creació.

És en aquest àmbit, que aquest eix travessa tots els espais de l'assignatura, no com corpus teòric, sinó com a vector a tenir en compte en cada decisió, doncs la forma és el resultat d'aquest diàleg que dibuixen aquests dos eixos, com la matèria s'ordena segons la informació que hi projectem.

EX 0 // Diari d'observació

Entrenar els sentits, mirar, escoltar, olorar, sentir en totes les seves variants són els mecanismes o eines que tenim per percebre el món i per tant, també la forma.

Aquest exercici està dividit en dues parts, una més perceptiva (recollida de dades, entrenar "la mirada") seguida d'una més analítica per tal de prendre consciència de com és la pròpia mirada.

Del ser metòdiques, al experimentar, aquest exercici invita a deixar-se sorprendre per allò quotidià, extreure del soroll aquelles entitats que ens comuniquen.

Resultats d'aprenentatge (RA): RA.1,2,3,4,5,6,8 i RA.10,11,12

EX I // Natura

Mirada a les formes *naturals*, sortirem de l'aula i anirem a la natura, per després treballar-ne una part a l'aula. Dels paisatges al creixement de les plantes, la forma de les llavors o el vol dels ocells, es buscarà la gènesis de les diferents formes que observarem, per després actuar, per produir forma seguint els patrons, processos i estructures obtingudes.

Resultats d'aprenentatge (RA): RA.1,2,3,4,5,6,7,8 i RA.10,11,12

EX II // Sistemes modulars

Vivim en un món fragmentat, dels quarks als àtoms, de les molècules a les cèl·lules, de les lletres a les paraules o dels 0s als 1s. Unitats (àtoms en grec) que estructuren la forma i la informació, la vida i el coneixement. La complexitat s'expressa amb lleis simples i formes múltiples.

Aquest exercici comença amb la unitat més senzilla possible, per créixer en el pla, transformar-se i adaptar-se al cos, per acabar explosionant. De la mateixa manera que és un exercici que va del punt al volum, treballarem de la singularitat individual al treball col·lectiu.

Resultats d'aprenentatge (RA): RA.1,2,3,4,5,6,7,8 i RA.10,11,12

EX III // Els objectes

Vivim rodejades d'objectes, en tenim molts i convivim amb molts més, alguns els utilitzem a diari i d'altres ja els hem oblidat. Treballarem la forma a través del objecte, el perquè de la forma, des de les consideracions més tècniques i matèriques

a les més expressives i simbòliques. Parlar de l'objecte per obrir debats sobre la seva funció, la seva utilitat, el seu impacte al món, models de producció, etc.
L'exercici es filtra de l'aula als tallers de l'escola, i va del debat teòric a la discussió matèrica i instrumental a través de la pràctica en diversos tallers.
Resultats d'aprenentatge (RA): RA.1,2,3,4,5,6,7,8 i RA.10,11,12

EX IV // L'espai

Es treballarà l'espai com a material expressiu, com el buit que possibilita, l'habitable i aquells on es produeixen interaccions. Quin són els seus llenguatges i les eines per treballar-lo?
Passem a una escala que escapa al cos humà, que implica la col·laboració, no només en la seva realització, sinó també en el resultat final. Exploració dels processos oberts, la no linealitat, l'emergència i la complexitat.
Resultats d'aprenentatge (RA): RA.1,2,3,4,5,6,7,8 i RA.10,11,12

—Objectius formatius

Genèrics:

OBSERVAR- Millorar la capacitat de captar els elements sensibles de l'entorn: qualitats pròpies de la matèria, forma, color... com dels agents externs que incideixen en la mateixa, llum i ombra, temperatura....

ANALITZAR: Anàlisi morfològic- *capacitat d'aïllar part de les dades sensibles de l'entorn (forma, color, llum i ombra...) i estudiar-la per tal de determinar la forma, classe o categoria de cada part i el paper que té aquella part en el conjunt.*

COMPRENDRE- través de l'observació (i l'anàlisi) arribar a entendre perquè els elements sensibles de l'entorn tenen la forma que tenen.

El procés de comprensió no és un procés passiu, consisteix en aïllar, identificar i unir de manera coherent una sèrie de dades externes amb d'altres que ja tenim.

ASSIMILAR. Fer nostre allò observat, analitzat i comprés. Entendre-ho com a font de recursos.

COMPROVAR, PROVAR, EXPERIMENTAR... Un cop s'ha entès, encara que sigui de manera parcial, com funciona la forma, el color.. etc., del nostre entorn, és important posar a prova aquest coneixement.

Per fer-ho cal registrar, re-fer, fer rèpliques del que s'ha observat, analitzat, comprés i assimilat tot experimentant les seves possibilitats al interaccionar amb la matèria, les tècniques, les habilitats...

MATERIALITZAR, utilitzar els tallers per experimentar i materialitzar tot allò observat, analitzat, assimilat i creat. Experimentar amb tots els recursos possibles i tantejar els diferents llenguatges que poden donar forma a les idees.

EX 0// Diari d'observació

- Desenvolupar les capacitats d'observar i percebre el món que ens envolta.
- Experimentar a partir de les sensacions i tenir consciència d'allò que percebem.
- Generar un pensament reflexiu a partir de l'experiència quotidiana.
- Introducció a un procés de recerca sobre un context.
- Ampliar el coneixement del llenguatge visual.

EX I // Natura

- Ampliar els camps de la forma introduint els processos morfogenètics naturals.
- Introducció a la complexitat i els processos emergents com a generadors de forma.
- Entrenar la mirada analítica i la capacitat de selecció i ordenació de la informació.
- Aprofundir en les qualitats visuals, expressives i simbòliques de la matèria (color, textura, geometria, etc.).

EX II//Sistemes modulars

- Introducció als conceptes i criteris compositius bidimensionals i tridimensionals.
- Del pla al objecte i del objecte a l'espai.
- Experimentar les interaccions entre la llum, la forma i les qualitats dels materials.
- Afavorir l'observació, l'habilitat manual, la creativitat i l'expressió.

EX III// Els objectes

- Entrenar la mirada crítica versus la forma dels objectes en relació al món.
- Aprofundir les mirades tècnica i expressiva de materials, eines i processos.
- Introduir els Tallers de l'escola dintre de l'aula, entrenar les mans i la mirada pràctica.

EX IV// L'espai

- Les estructures i les repeticions. La creació de complexitat a partir de ordres simples.
- Objectes que poden generar complexitats imprevistes.
- Utilitzar la forma i les seves característiques per construir significats.
- Aprofundir en les qualitats visuals, expressives i simbòliques de la matèria (color, textura, geometria, etc.).

—Metodologia docent i activitats formatives

L'assignatura és de caràcter molt pràctic, on l'espai teòric succeïx a través del discurs sobre la forma i els diferents aspectes que acaben definint-la.

Organitzada en 2 trams. Al primer bloc es treballa la forma des de principis més bàsics i més abstractes, la forma per ella mateixa, com s'estructura la matèria, física i expressivament. Al segon bloc la forma es posiciona al món, i adquireix mirades més complexes. Ambdós blocs queden cosits per un exercici on anirem de l'observació quotidiana a l'acció inesperada. Treballarem la forma en totes les seves dimensions amb recursos manuals i digitals.

Les presentacions es faran en diversos formats, per tal de treballar les diferents estratègies de representació i presentació dels treballs, del món gràfic al objectual,

del digital al físic, passant per la tipografia, arquitectura de la documentació, processos de recerca i tots els àmbits relacionats amb els processos relacionats amb la recerca de **forma**.

Els treballs es portaran a terme de manera individual o col·lectiva. Es desenvoluparan a classe i en els tallers amb la aportació de material i documents trobats pel alumne en les seves hores autònomes.

ACTIVITAT DIRIGIDA 24%

Sessions per percebre, comprendre, pensar i comunicar. Es potenciarà el debat a partir de referents teòrics i plantejament aportats tant pels professors com pels alumnes.

ECTS 1,44

Hores:36

Resultats d'aprenentatge: RA.1 (CE10.1), RA.2 (CE10.2), RA.3 (CE12.1), RA.6 (CE20.1), RA.8 (CE26.1), RA.10 (CT06), RA.11(CT11)

ACTIVITAT SUPERVISADA 36%

Seguiment i desenvolupament de les propostes a classe, es valorarà la participació i la col·laboració.

ECTS 2,16

Hores: 54

Resultats d'aprenentatge: RA.3 (CE12.1), RA.4 (CE12.2), RA.5 (CE15.3), RA.7 (CE20.2), RA.8 (CE26.1), RA.11(CT11), RA.12 (CT13)

ACTIVITAT AUTÒNOMA 28%

Activitat individual complementaria al treball del aula. Es valorarà la capacitat de relacionar i reserca.

ECTS 1,68

Hores: 42

Resultats d'aprenentatge: RA.1 (CE10.1), RA.2 (CE10.2), RA.3 (CE12.1), RA.5 (CE15.3), RA.8 (CE26.1), RA.11(CT11), RA.12 (CT13)

ACTIVITAT D'AVALUACIÓ 12%

Valoració individual

ECTS 0,72

Hores 18

Resultats d'aprenentatge: RA.1 (CE10.1), RA.2 (CE10.2), RA.3 (CE12.1), RA.4 (CE12.2), RA.6 (CE20.1), RA.8 (CE26.1), RA.10 (CT06), RA.11(CT11), RA.12 (CT13)

—Avaluació

Sistema d'avaluació.

Se aplica el sistema de avaluació continua, es a dir es valorarà l'evolució del alumne a través del procés i resultat dels exercicis. Es considera molt importat la aportació en la construcció de discurs, una actitud col·laborativa. L'alumne per ser avaluat ha de lliurar tots els treballs demanats pels professor en el temps establert.

Treballs a realitzar i criteris d'avaluació parcials.

(La nota final de l'assignatura no serà la mitja ponderada dels treballs, si no que es tindrà en compte l'evolució de l'aprenentatge de l'estudiant).

EX 0// Diari d'observació

5 sessions + 8 hores autònomes.

- Capacitat d'observació i recerca 40%
- Capacitat d'organització i anàlisi 40%
- Capacitat explicativa 20%

EX I // Natura

6 sessions + 8 hores autònomes.

- Capacitat d'observació, d'organització i selecció 30%.
- Capacitat anàlisi, síntesi 30%.
- Experimentació als tallers 30%.
- _Memòria del procés i reflexió 10%

EX II// Sistemes modulars

6 sessions+ 8 autònomes..

- Capacitat d'observació i generació del mòdul bidimensional 30%.
- Generació de formes tridimensionals a partir de un mòdul pla 30%.
- Experimentació als tallers 30%.
- _Memòria del procés i reflexió 10%.

EX III// Els objectes

8 sessions+ 10 autònomes.

- Selecció i anàlisi del objecte 20%
- experimentació als tallers 60%
- Memòria del procés i explicació de la experiència 20%

EX IV// L'espai

8 sessions+ 8 autònomes.

- Descoberta del sistema més versàtil 30%
- Experimentació i desenvolupament 30%
- Muntatge col·lectiu 30%
- Memòria del procés i explicació de la experiència 10%

Avaluació i tancament

3 sessions

—Bibliografia

General

ARNHEIM, Rudolf (1991). Arte y percepción visual. Madrid: Alianza Forma.

CHING, Francis D. K. (1985). Arquitectura: Forma, espacio y orden. Barcelona: Gustavo Gili.

MUSEUM FÜR GESTALTUNG ZÜRICH (Ed.) (2007), Nature Design. From Inspiration to Innovation. Zurich: Lars Müller Publishers.

WAGENSBERG, Jorge (2004). La rebelión de las formas. O cómo perseverar cuando la incertidumbre aprieta. Barcelona: Tusquets editores.

WILLIAMS, Christopher (1984). Los orígenes de la forma. Barcelona: Gustavo Gili.

Ex I

BALL, Philip. (2001) The Self-Made Tapestry: Pattern Formation in Nature. Oxford University Press.

THOMPSON, D'Arcy Wentworth (1980). Sobre el crecimiento y la forma. (1ª ed. Londres, 1917). Madrid: Ed. H. Blume, 1980.

Ex II

WONG, Wucius (1982). Fundamentos del diseño bi y tri dimensional. Barcelona: Ed. Gustavo Gili.

Ex III

GIEDION, Sigfried (1978). La mecanización toma el mando. Barcelona: Ed. Gustavo Gili.

BONSIEPE, Gui (1978). Teoría y práctica del diseño industrial : elementos para una manualística crítica. Barcelona : Gustavo Gili..

Ex IV

OTTO, Frei.(1975) IL 8 (Nets in nature and technics). Stuttgart

BLOOMER, Kent C. y MOORE, Charles Willard (1982). Cuerpo, memoria y arquitectura. Madrid: H. Blume.

GOODWIN, Kate (curator) (2014). Sensing Spaces. Architecture Reimagined. London: Royal Academy of Arts.

—Programació de l'assignatura

L'assignatura es desplega setmanalment dividint els alumnes matriculats en tres grups, seguint la següent distribució:

Grup 1.1: dilluns de 9:00 a 12:00

Grup 1.2: dimecres d'11:30 a 14:30

Grup 1.3: dilluns de 11:30 a 14:30

(aquesta programació està sotmesa a possibles canvis atenent al calendari)

Setmana 1

- Presentació de l'assignatura: normativa i metodologia.
- Introducció teòrica de l'idea de morfologia.
- Explicació exercici 0 i l'exercici I Natura.

Setmana 2

- Presentació pública del material aportat pels alumnes.
- Tutories.
- Treball a l'aula.

Setmana 3

- Tutories.
- Treball a l'aula i als tallers.

Setmana 4

- Tutories.
- Treball a l'aula i als tallers.

Setmana 5

- Tutories.
- Treball a l'aula i als tallers.

Setmana 6

- Lliurament del exercici I Natura.
- Sessió col·lectiva per comentar els resultats.

Setmana 7

- Comentari col·lectiu del procés del EX 0.

Setmana 8

- Introducció teòrica EX II Sistemes modulars.

Setmana 9

- Treballar EX II.
- Tutories.
- Treball a l'aula i als tallers.

Setmana 10

- Treballar EX II.
- Tutories.
- Treball a l'aula i als tallers.

Setmana 11

- Treballar EX II.
- Tutories.
- Treball a l'aula i als tallers.

Setmana 12

- Treballar EX II.
- Tutories.
- Treball a l'aula i als tallers.

Setmana 13

- Lliurament EX II Sistemes modulars.

Setmana 14

- Comentari col·lectiu del procés del EX 0.

Setmana 15

- Inici treball III Els Objectes.
- Introducció exercici.

Setmana 16

- Inici del exercici: tres objectes, un de simbòlic, un de funcional i un d'hibrid.
- Debat a classe sobre objectes, la forma i els materials.
- Treball a l'aula per agrupar-los "geometricament" d'una manera que faciliti ser embolicats.

Setmana 17

- Comentari col·lectiu del procés del EX III.
- Revisió de la informació aportada sobre l'objecte.

- Elaboració d'una "fitxa" que reculli aquesta informació.
- Proposta dels tallers on treballaran l'objecte (mínim 2).

Setmana 18

- Tutories.
- Treball a l'aula i als tallers.

Setmana 19

- Tutories.
- Treball a l'aula i als tallers.

Setmana 20

- Tutories.
- Treball a l'aula i als tallers.

Setmana 21

- Tutories.
- Treball a l'aula i als tallers.

Setmana 22

- Revisió individual del diari d'observació.

Setmana 23

- Lliurament i Presentacions Exercici III Els Objectes.

Setmana 24

- Revisió individual del EX 0 Diari d'observació.

Setmana 25

- Lliurament i Presentacions EX 0 Diari d'observació.

Setmana 26

- Inici treball IV l'espai.
- Introducció exercici.

Setmana 27

- Presentació sobre espai i processos participatius/emergents.
- Eines digitals.

Setmana 28

- Tutories treball.

Setmana 29

- Gimnàstica a l'aula sobre complexitat i espai.

Setmana 30

- Tutories treball.

Setmana 31

- Construcció de prototips a l'aula/tallers.

Setmana 32

- Construcció de prototips a l'aula/tallers.

Setmana 33

- Presentació exercici IV (espai).

Setmana 34

- Entrevistes personals. Revisió del curs.

Setmana 35

- Lliurament de rectificacions puntuals de treballs.

Setmana 36

- Celebració de clausura de curs, entrevistes i notes.

—Competències i resultats d'aprenentatge.

Competències específiques

CE10- Utilitzar l'observació i la imaginació per aplicar-les tant en el sentit de crear noves formes com en el d'interpretar les existents.

RA.1 (CE10.1)- Descriure, comprendre i analitzar els elements que caracteritzen i singularitzen la forma.

RA.2 (CE10.2)- Comprendre i utilitzar les lleis que generen noves formes.

CE12- Aplicar els coneixements assolits per establir el diàleg entre la teoria i la pràctica que fa possible el procés de formalització i de conceptualització.

RA.3 (CE12.1)- Utilitzar de manera creativa la diversitat de coneixements teòrics i pràctics sobre la forma per tal de generar propostes comunicatives amb sentit.

RA.4 (CE12.2)- Posar en valor els processos de treball i l'experimentació com a enriquidors de les propostes creatives.

CE15- Aplicar les tècniques, els procediments, els instruments, les eines i els materials propis de les arts visuals, el disseny i els oficis artístics en la resolució de problemes.

RA.5 (CE15.3)- Conèixer les característiques, les qualitats i la correcta manipulació dels materials utilitzats, així com les eines, els procediments i les tècniques més adients per construir significats.

CE20- Manifestar i acceptar una actitud crítica en els treballs personals i col·lectius mostrant capacitat negociadora per afavorir-los.

RA.6 (CE20.1)- Presentar i argumentar les propostes, assumint i atenent a les crítiques.

RA.7 (CE20.2)- Treballar en equip, debatre i negociar les diferents idees.

CE26- Treballar missatges en el camp de l'expressió plàstica i el llenguatge visual amb control d'allò que és denotatiu i connotatiu, amb eficàcia expressiva.

RA.8 (CE26.1)- Conèixer les variables morfològiques i els llenguatges de la forma, implícits en qualsevol comunicació expressiva i experimentar les variacions de significat que produeixen.

Competències Transversals

CT06- Comunicar de manera eficaç. Expressar-se de forma adient i efectiva tenint en compte el destinatari, el mitjà i les diferents situacions formals.

RA.10(CT06)- Expressar-se adequadament amb els recursos pertinents tenint en compte, quan sigui necessari, el destinatari i el context.

CT11- Gestionar eficientment el temps i els recursos.

RA.11(CT11)- Optimitzar i estalviar el temps i els recursos.

CT13- Utilitzar les diferents tecnologies de la informació i la comunicació per a una correcta expressió i formalització d'allò que es vulgui transmetre.

RA.12 (CT13) - Utilitzar els recursos i suports informàtics i de tractament de la imatge pertinents per expressar-se i comunicar-se de manera eficaç.